

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯDOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-434-444](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-434-444)

УДК 336.71

JEL Classification: G21; B52; D91.

Владислав Сергійович Зеленський

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: vzelentskiy@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-9482>

**ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ
БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ІЗ ПОЗИЦІЙ
ІНСТИТУЦІЙНО-БІХЕВІОРИСТИЧНОГО ПІДХОДУ**

Анотація. У статті досліджено та узагальнено підходи вітчизняних і зарубіжних учених щодо трактування сутності економічної категорії «фінансові ресурси банків». На підставі проведеного аналізу автором виявлені відмінності між розумінням дефініції українськими (мікроекономічний фокус досліджень) та зарубіжними (макроекономічний фокус досліджень) науковцями. Обґрунтовано певну обмеженість традиційного балансово-статичного підходу до розуміння сутності досліджуваної категорії, що залишає поза увагою поведінкову природу депозитів і чинник довіри домогосподарств. Запропоновано авторське трактування поняття «фінансові ресурси банків» як інституційно та поведінково чутливої динамічної системи, яка формується власними, залученими й запозиченими коштами. З урахуванням типів економічної поведінки суб'єктів розроблена класифікація фінансових ресурсів банківських установ, яка дозволяє пояснити їхню стабільність, чутливість до ризиків і роль у забезпеченні фінансової стійкості банків.

Ключові слова: фінансові ресурси банківських установ; фінансова стійкість банків; домогосподарства; депозитна база; інституційно-біхевіористичний підхід; довіра; ліквідність; економічна поведінка; класифікація фінансових ресурсів.

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 19.

Постановка проблеми. Фінансові ресурси банківських установ є основою їх функціонування, головною передумовою забезпечення ліквідності, фінансової стійкості, а також виконання ролі фінансового посередника в економіці. В умовах нинішньої макроекономічної нестабільності, зростання воєнних і політичних ризиків, посилення кризових явищ, активізації процесів цифровізації фінансових ринків і відповідної всім цим викликам трансформації поведінки суб'єктів економічних відносин, питання залучення, формування структури, стабільності ресурсної бази банків і т. ін. набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансовим ресурсам банківських установ, зокрема визначенню їх сутності, класифікації, ролі в забезпеченні ефективного функціонування банківського сектору тощо проблемам присвячено величезну кількість наукових праць зарубіжних та українських учених. Це С. D. Campbell, R. G. Campbell, E. G. Dolan, P. Ford, X. Freixas, D. Palfreman, E. W. Reed, J.-C. Rochet, P. S. Rose, J. F. Sinkey; М. Д. Алексеєнко, Т. Я. Андрейків, І. І. Біломістна, К. О. Волохата, І. І. Д'яконова, І. В. Дрогоруб, К. Земсков, С. Коваль, О. Лиса, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, Н. М. Руцишин, М. І. Савлук, П. М. Сенищ, М. М. Сивуляк та ін. [1-19].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Разом із тим переважна більшість наявних наукових підходів щодо трактування економічної сутності категорії «фінансові ресурси банків» та їх класифікації заснована на балансово-статичному підході та сконцентрована, значною мірою, на джерелах формування коштів, їхньої вартості та строках залучення. Такий підхід, на нашу думку, недостатньою мірою враховує поведінкову природу фінансових рішень домогосподарств і бізнесу, а також вплив очікувань, шоків, інформації, довіри на показники динаміки депозитів і запозичень.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У результаті цього, на наш погляд, формується розрив між класичними теоретичними моделями аналізу банківських ресурсів, з одного боку, і реальною практикою їх формування в умовах високої невизначеності та нестабільності фінансових ринків – з іншого. Це обмежує можливості комплексної оцінки ризиків, адекватного прогнозування обсягів ресурсної бази та розробки ефективної політики щодо забезпечення фінансової стійкості банківських установ. Таким чином, виникає нагальна необхідність переосмислення економічної сутності фінансових ресурсів банків та їх класифікації з урахуванням інституційно-біхевіористичного підходу.

Мета статті полягає в критичному аналізі та узагальненні існуючих підходів вітчизняних та зарубіжних науковців щодо трактування сутності фінансових ресурсів банківських установ, переосмисленні наукових підходів із позицій інституційно-біхевіористичної складової, формулюванні на цій основі авторського тлумачення згаданої економічної категорії та обґрунтуванні доцільності запровадження класифікації фінансових ресурсів банків за типом економічної поведінки суб'єктів для поглиблення теоретико-методичних засад оцінювання ресурсного потенціалу та фінансової стійкості банківських установ.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами ґрунтовний аналіз наукової літератури засвідчив наявність величезної кількості визначень економічної сутності категорії «фінансові ресурси банківських установ», сформованих у межах різних теоретико-методологічних підходів і, разом із тим – відсутність єдиного підходу щодо її трактування. На наше переконання, аналіз і наступна за ним систематизація існуючих визначень є важливою передумовою для ідентифікації їхніх спільних рис, виявлення концептуальних обмежень і напрямів перспективного розвитку категоріального апарату банківської теорії. З цією метою нами було узагальнено наявні підходи вітчизняних учених до визначення економічної сутності фінансових ресурсів банків (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення терміна «фінансові ресурси банків» вітчизняними науковцями

Автор	Визначення
Алексеєнко М. Д. [7]	сукупність грошових ресурсів й виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних та фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для здійснення активних операцій та надання послуг
Андрейків Т. Я., Сенищ П. М., Сивуляк М. М. [8]	сукупність грошових коштів, які знаходяться у розпорядженні банку та використовуються ним для здійснення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій
Біломістна І. І. [9]	сукупність власних, залучених та запозичених коштів, що перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним з позицій логістичної спрямованості формування та розміщення цих ресурсів
Волохата К. О. [10]	сукупність акумульованих з різних джерел коштів, які формуються у процесі розподілу та перерозподілу та використовуються в банківській діяльності з метою отримання прибутку
Дрогоруб І. В. [11]	сукупність грошових коштів (власних, залучених, запозичених), які знаходяться в розпорядженні банку, є джерелом його виробничого та соціального розвитку, використовуються ним для здійснення дохідних операцій з метою досягнення високих фінансових результатів

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Закінчення таблиці 1

1	2
Д'яконова І. І. [12]	частина ресурсів банку, яка формується завдяки коштам, сформованим через залучення та запозичення в економічних агентів, які трансформуються за строками, сумами та ризиками відповідно до параметрів розміщення в активи банку шляхом їх адаптації, а також власним капіталом
Земсков К., Лиса О. [14]	всі можливості банку для отримання доходу, включаючи не лише фінансові ресурси, але й реальні активи (нерухомість, обладнання) та нематеріальні активи (бренд, репутація)
Коваль С. [15]	сукупність власних, залучених та запозичених коштів, якими користується банк у процесі здійснення банківської діяльності
Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. [18]	сукупність коштів, що є в розпорядженні банку та використовуються для виконання активних операцій.
Руцишин Н. М. [19].	сукупність грошових коштів і виражених у грошовій формі матеріальних і фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для кредитно-інвестиційних операцій та надання банківських послуг

Джерело: складено за джерелами [7-12; 14; 15; 18; 19].

Аналіз трактування дефініції «фінансові ресурси банків» вітчизняною науковою спільнотою показав, що переважною більшістю українських учених вказане поняття розглядається як сукупність власних, запозичених і залучених коштів, які, визначаючи ресурсний потенціал банківської установи, виступають підґрунтям її стабільності та розвитку, а також відіграють визначальну роль у кредитуванні, здійсненні інвестиційної діяльності та забезпеченні конкурентоспроможності банків.

Не менш цікавим є розуміння економічної сутності фінансових ресурсів банківських установ зарубіжними науковцями (табл. 2).

Таблиця 2

Розуміння дефініції «фінансові ресурси банків» зарубіжними вченими

Автор	Визначення
1	2
Colin D. Campbell, Rosemary G. Campbell, Edwin G. Dolan [1]	Bank resources consist of deposits, capital, and borrowed funds that enable financial intermediation Банківські ресурси складаються з депозитів, капіталу та запозичених коштів, що забезпечують фінансове посередництво.
Xavier Freixas, Jean-Charles Rochet [2]	Bank resources are funds mobilized through deposits and capital markets to sustain intermediation and maturity transformation Банківські ресурси — це кошти, мобілізовані за допомогою депозитів та ринків капіталу для підтримки посередницької діяльності та трансформації строків погашення.
David Palfreman, Philip Ford [3]	The resources of a bank are the aggregate of deposits, capital and borrowings forming its resource base Ресурси банку – це сукупність депозитів, капіталу та запозичень, що формують його ресурсну базу.
Edward Wilson Reed [4]	The financial resources of a bank are the funds at its disposal for lending, investment, and liquidity management Фінансові ресурси банку — це кошти, які він має у своєму розпорядженні для кредитування, інвестування та управління ліквідністю.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Закінчення таблиці 2

1	2
Rose P.S. [5]	Bank financial resources are the total funds available to a bank for lending, investment, and liquidity management. Фінансові ресурси банку — це сукупність коштів, які банк може використовувати для кредитування, інвестування та управління ліквідністю.
Sinkey J. F. [6]	Financial resources represent liabilities and equity that support bank operations and risk-taking. Фінансові ресурси представляють собою зобов'язання та власний капітал, які забезпечують діяльність банку та прийняття ризиків.

Джерело: складено за джерелами [1-6].

Проведений аналіз даних табл. 2 дозволяє нам зробити наступний висновок: зарубіжні вчені, які досліджують сутність фінансових ресурсів банків, розглядають їх як основу фінансового посередництва та економічного розвитку банківських структур, що забезпечують ліквідність та управління ризиками і складаються з депозитів, власного та позикового капіталів. При цьому американська школа концентрується на практичних аспектах управління ресурсами, зокрема їх ліквідності та ризик-менеджменті; британська, роблячи той самий акцент на прагматизмі в управлінні, зосереджується на структурі депозитів; французька – зорієнтована на макроекономічній ролі фінансових ресурсів банків у розвитку фінансової системи держави.

З приведених в обох таблицях визначень, можемо також ідентифікувати відмінності в розумінні поняття «фінансові ресурси банків» вітчизняними та зарубіжними вченими. На нашу думку, вони полягають у тому, що українські вчені здебільшого сконцентровані на мікроекономічному рівні, розглядаючи фінансові ресурси як засіб забезпечення стабільності та розвитку окремої банківської установи, її конкурентоспроможності в межах національної фінансової системи, тоді як зарубіжні науковці – на макроекономічному, відводячи фінансовим ресурсам банків роль інструменту управління ліквідністю, ризиками та забезпечення системної фінансової рівноваги в державі. Ще одним важливим відмінним аспектом є переважаюче відображення в працях українських дослідників економіки перехідного типу з притаманними їй кризовими явищами, в той час як закордонні вчені розглядають фінансові ресурси банків із позицій розвинених фінансових ринків. Разом із тим, спільними рисами вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень, на наш погляд, є практико-орієнтований характер наукового пошуку.

Аналіз розуміння категорії «фінансові ресурси банків» та висновки, зроблені в результаті його проведення, показали нам, що практично всі вищенаведені трактування вітчизняних та зарубіжних учених відображають джерела формування фінансових ресурсів банків (власні, залучені, запозичені), містять елементи бухгалтерського підходу, якому притаманний балансово-статичний характер, залишаючи поза увагою біхевіористичну (поведінкову) природу депозитів, фактор довіри домогосподарств до банківської системи і, відповідно, волатильність обсягів фінансових ресурсів і нестабільність їх джерел в умовах криз. У сучасному світі це є актуальним не лише для України, а й для всього світу. Отже, ми маємо намір відійти від стандартних класичних підходів і ввести у визначення категорії «фінансові ресурси банків» інституційно-біхевіористичний аспект.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

З огляду на це, ми пропонуємо таке визначення дефініції: фінансові ресурси банків – це динамічна, чутлива до рівня довіри, економічних та інституційних чинників система, що представлена сукупністю власних, залучених та запозичених коштів, сформованих у результаті трансформації заощаджень домогосподарств та інших економічних суб'єктів, яка визначає здатність банківської установи забезпечувати власну фінансову стійкість, ліквідність та ефективно безперервне виконання притаманних їй функцій.

На наше переконання, таке наукове трактування, на відміну від існуючих, враховує суб'єктність домогосподарств, оскільки включає згадану вище інституційно-біхевіористичну складову. З її врахуванням заощадження домогосподарств розглядаються як результат власної фінансової поведінки й нестабільної довіри до банків. Самі домогосподарства вбачаються нами ключовим суб'єктом у процесі формування фінансових ресурсів банківських установ. Водночас фінансові ресурси в нашому визначенні позбуваються статичних характеристик і набувають ознак динамічного, інституційно залежного ресурсу, обсяг формування якого визначається очікуваннями, впливом кризових явищ та нових викликів. Ми також пов'язуємо ресурси не лише з кредитуванням, а й із ліквідністю та стійкістю відповідно до сучасної макроекономічної парадигми.

Не менш важливим питанням, що потребує уваги науковців, на нашу думку, є класифікація фінансових ресурсів банків. Дослідження існуючого на цей час часу наукового доробку виявляє наявність великої кількості класифікаційних ознак та відповідних їм видів фінансових ресурсів [7; 10; 13; 16; 17; 18]. Найбільш поширеною класифікацією фінансових ресурсів банків, логічно, є класифікація за джерелами утворення, відповідно до якої виділяють власні кошти (статутний і резервний капітали, нерозподілений прибуток); залучені/депозитні ресурси (кошти суб'єктів господарювання, фізичних осіб, кредиторська заборгованість та ін.) і запозичені/недепозитні ресурси (кошти НБУ, інших банків і т. ін.). Серед інших класифікацій варто виділити класифікацію за відображенням у балансі банку (заборгованості перед НБУ, іншими банками, клієнтами та інші зобов'язання); за відображенням в обліку (балансові та позабалансові); за місцем акумуляції (кошти, акумульовані самим банком чи придбані в НБУ та ін. банках); за вартістю (дешеві, дороговартісні, безоплатні); за термінами перебування в розпорядженні банківської установи (постійні та тимчасові); за прогнозованістю (прогнозовані, непрогнозовані) тощо [8].

Усі представлені класифікації є ґрунтовними і комплексними, відображають економічну сутність поняття фінансових ресурсів банків у класичному (статично-балансовому) його розумінні. Однак, із огляду на те, що нами запропоновано переосмислення категоріального апарату з урахуванням інституційно-біхевіористичних чинників і ключовим суб'єктом у процесі формування фінансових ресурсів банківських установ нами розглядаються домогосподарства, ми запропонуємо відповідне цим змінам доповнення до вже існуючих класифікацій.

Запропонована нами класифікація дасть можливість продемонструвати відмінності в різних рівнях чутливості суб'єктів економічних відносин щодо очікувань і ризиків. Назвемо її класифікацією **за типом економічної поведінки суб'єкта** (рис. 1). Тип економічної поведінки передусім визначається конкретною фізичною

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

чи юридичною особою, що приймає рішення про надання ресурсів банківській установі, її мотивацією, довірою та особливостями реагування на ризик і фактори невизначеності.

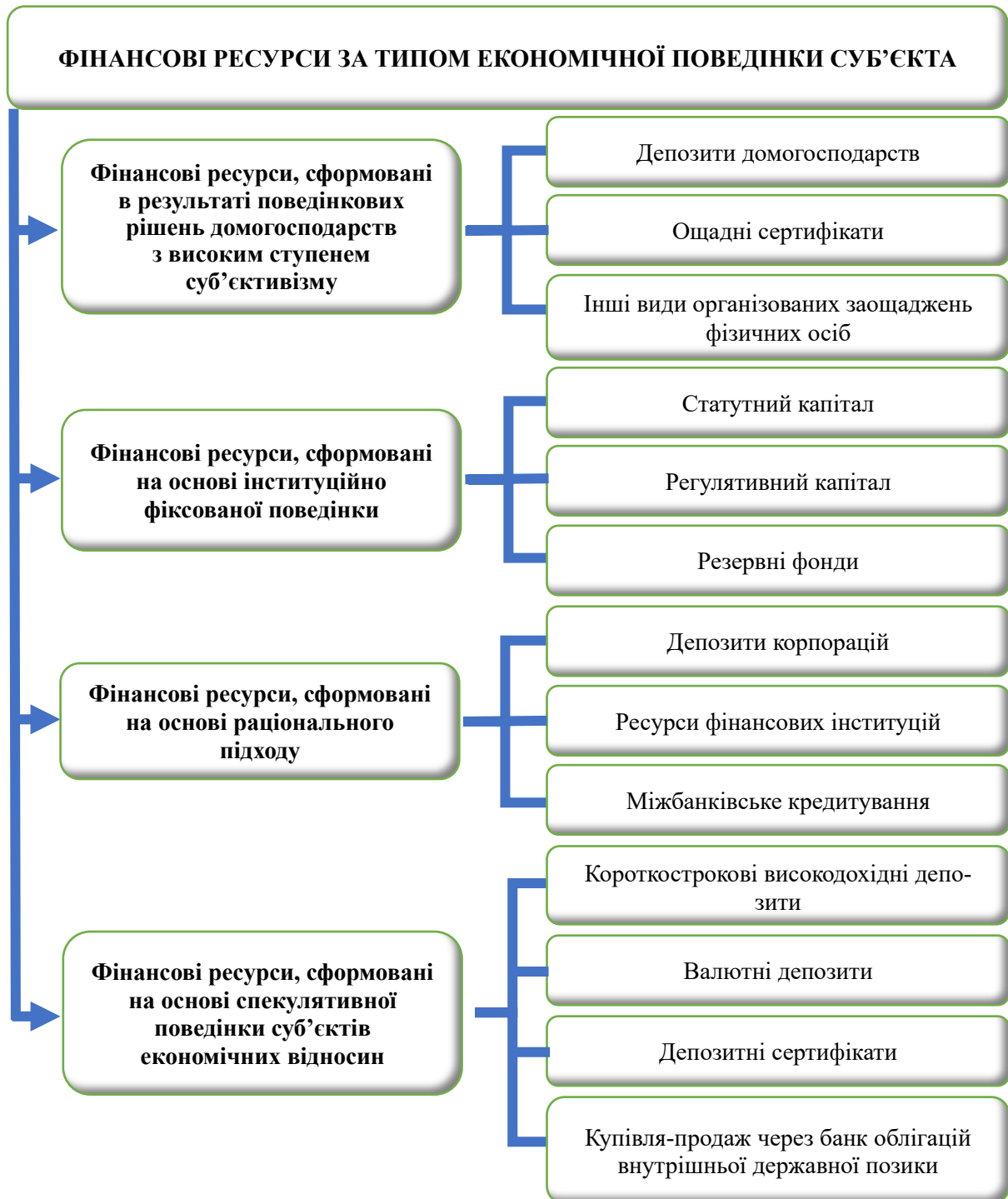

Рис. 1. Класифікація фінансових ресурсів банківських установ за типом економічної поведінки суб'єкта

Джерело: складено автором.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Перша група в запропонованій нами класифікації є ключовою, отже, приділимо їй характеристики більш прискіпливу увагу. Це *фінансові ресурси, сформовані в результаті поведінкових рішень домогосподарств із притаманним їм високим ступенем суб'єктивізму* (депозити домогосподарств, ощадні сертифікати та ін. види організованих заощаджень фізичних осіб).

Домогосподарства, які не є суб'єктами професійної фінансової діяльності, приймають фінансові рішення обмеженої раціональності, під впливом сформованого в них рівня довіри до банківської системи й державних інституцій, діючих соціальних норм, суб'єктивних очікувань перспективних доходів, власного сприйняття факторів ризику й невизначеності та ін. Таким чином, фінансові ресурси банків, утворені домогосподарствами не є лише результатом ринкової рівноваги та дії фінансових стимулів, це, переважно, наслідок соціально обумовленого економічного вибору. Наприклад, підвищені ставки за депозитами далеко не завжди викликають їх притік, бо відсоткові стимули, як правило, нівелюються страхом фінансових втрат.

Від рівня довіри населення до банківської системи залежить прогнозованість її ресурсної бази, масовість і лояльність клієнтів, а, отже – обсяги і строки вкладень, ризику панічного відкликання капіталу тощо. Як показує практика, інерційність та стабільність фінансових ресурсів банків, сформованих за рахунок заощаджень населення, притаманна суспільствам з історично сформованою культурою заощаджень та високим рівнем фінансової дисципліни.

Не менш важливу роль у формуванні фінансових ресурсів банків за рахунок коштів фізичних осіб відіграють очікування домогосподарств, які базуються не стільки на прагматичних (аналіз відповідних фінансових показників), скільки на суб'єктивних речах індивідуального і колективного характеру (власні переконання, колективний досвід, історична пам'ять, медійне середовище та ін.), що часом провокує неадекватну реальній ситуації реакцію на інформаційні вкиди, або навпаки – відсутність реакції при фактичній наявності негативної фінансової динаміки. Зрозуміло, що воєнні, політичні, економічні та ін. шоки, формуючи ефект втрат, зумовлюють швидке й масштабне вилучення капіталу, тоді як позитивні сигнали в житті суспільства здатні відновлювати довіру до банків, але дуже повільно. Таким чином, динаміка обсягу депозитів домогосподарств є показовим індикатором рівня суспільної напруги та ефективності інституційної політики держави.

Отже, фінансові ресурси, включені нами до першої групи, формуються, переважною мірою, під впливом нефінансових чинників, а вже потім – фактора вартості грошей. Асиметрична реакція домогосподарств на політичні, воєнні, соціальні, економічні та інші кризи визначає особливу роль даної категорії ресурсів у забезпеченні фінансової стійкості банківських установ у певні історичні періоди. При високому рівні довіри до банківської системи депозити домогосподарств є потенційним стабілізатором.

Другою групою за цією класифікацією є *фінансові ресурси, сформовані на основі інституційно фіксованої поведінки* (статутний капітал, регулятивний капітал, резервні фонди тощо). Цей тип поведінки суб'єкта регламентований нормативними документами, договорами, тобто чинними правилами й характеризується низьким ступенем чутливості до короткострокових очікувань і, відповідно, ресурси мають ознаки стабільності з мінімальною ймовірністю миттєвого відтоку. Стабільність не є детермінованою ринковими очікуваннями, гарантується формальними інститутами, довіра суб'єктів ґрунтується на нормативно-правовій базі. Ця категорія фінансових ресурсів виконує амортизаційну функцію.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Третя група – це *фінансові ресурси, сформовані на основі раціонального підходу* (депозити корпорацій, ресурси фінансових інституцій, міжбанківське кредитування тощо). Прагматична поведінка суб'єктів економічних відносин характеризується високим ступенем чутливості до відсоткової політики, зваженими рішеннями на підставі врахування факторів дохідності й ризиковості. Фінансовим ресурсам притаманний середній рівень стабільності, яка зберігається за умови прогнозованої політики й виконання контрактних зобов'язань, довіра підкріплюється економічною вигодою.

Четверта група представлена *фінансовими ресурсами, сформованими на основі спекулятивної поведінки суб'єктів економічних відносин* (короткострокові високодохідні депозити, валютні депозити, депозитні сертифікати, купівля-продаж через банк облігацій внутрішньої державної позики тощо). Цьому типу поведінки притаманні прагнення до отримання швидких прибутків, короткострокова мотивація, підвищений рівень чутливості до ризиків (і навіть новин щодо них), миттєва реакція на інформаційні сигнали, а ресурсам – висока мобільність, ліквідність з високою ризиковістю.

Запропонована нами класифікація *за типом економічної поведінки суб'єкта* змістила акценти з традиційного статично-балансового до нового інституційно-біхевіористичного підходу, при якому всі виокремлені суб'єкти мають особливий, притаманний лише їм, тип економічної поведінки. Ця поведінка, в свою чергу, пояснює формування специфічних характеристик фінансових ресурсів, їх чутливість до ризиків, різну роль у забезпеченні фінансової стійкості банківських установ, а не просто констатує їх відмінність. Ми відійшли від трактування стабільності фінансових ресурсів як суто технічної характеристики, яку можна звести до контрактів, строків і т. ін., до її розуміння як похідної від рівня довіри. Довіра, на нашу думку, не психологічна, а економічна категорія – інститут. За нашою логікою, стабільність не гарантується укладенням контрактів, а визначається інститутом довіри. Таким чином, запропоновані нами підхід до розуміння економічної сутності поняття «фінансові ресурси банків», а також класифікація за типом економічної поведінки суб'єкта поєднує банківську теорію з поведінковою економікою.

Висновки та пропозиції. Це дослідження дозволило проаналізувати та переосмислити наявні підходи українських та зарубіжних науковців до трактування сутності категорії «фінансові ресурси банків». Було встановлено пануючий підхід, заснований на статично-балансовій парадигмі, що сконцентрована на джерелах формування коштів та їх функціональному призначенні. На нашу думку, такий підхід виглядає обмеженим у нинішніх умовах максимальної невизначеності та нестабільності, оскільки не бере в розрахунок поведінкову природу фінансових рішень домогосподарств, роль інституту довіри та пов'язану з ними волатильність депозитної бази.

Нами пропонується трактування фінансових ресурсів банків з позицій інституційно-біхевіористичного підходу. Ми розглядаємо цю економічну категорію як динамічну систему власних, залучених і запозичених коштів, чутливу до економічних та інституційних факторів і здатну трансформувати заощадження домогосподарств у ресурс ліквідності та фінансової стійкості банківських установ, а домогосподарства – як ключовий суб'єкт формування ресурсної бази банків. Відтак, стабільність фінансових ресурсів, на наш погляд, є похідною від рівня інституційно закріпленої довіри, а не тільки результатом умов укладених контрактів і строкової структури зобов'язань.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Запропонована у статті класифікація фінансових ресурсів, на відміну від існуючих, дозволяє пояснити відмінності в рівнях ліквідності, стабільності та ризиковості складових ресурсної бази банків та диверсифікує аналітичні можливості оцінки фінансової стійкості банківських установ.

Практичне значення отриманих нами результатів дослідження полягає в можливості їх застосування на мікро- і макроекономічному рівнях, відповідно, при розробці стратегій управління пасивами банків, удосконаленні інструментів макропроденційного регулювання та формуванні державної політики, орієнтованої на підвищення рівня довіри до банківської системи як необхідної умови забезпечення її стабільності в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Campbell Colin D., Campbell Rosemary G., Dolan Edwin G.. Money, Banking, and Monetary Policy. – Dryden Press, 1988. – 617 p.
2. Freixas Xavier, Rochet Jean-Charles Microeconomics of Banking. – 2023. – The MIT Press. – P. 228.
3. Palfreman David, Ford Philip Elements of Banking. – Pitman, 1988. – 660 p.
4. Reed Edward Wilson Commercial Banking Prentice-Hall. – 1976. – 442 p.
5. Rose P.S. Money and Capital Markets: Financial Institutions and Instruments in a Global Marketplace. – Irwin/McGraw-Hill, 2003. – 789 p.
6. Sinkey J. F. Commercial bank financial management in the financial-services industr. - 4th ed. – New York: Macmillan; etc, 1992. – 866 p.
7. Алексеенко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія / М. Д. Алексеенко. – Київ : КНЕУ, 2002. – 276 с.
8. Андрейків Т. Я. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності [Електронний ресурс] / Т. Я. Андрейків, П. М. Сенищ, М. М. Сивуляк // Підприємництво і торгівля. 2016. – № 20. – С. 64–70. – Режим доступу: http://journals-lute.lviv.ua/journal/20_2017/14.pdf.
9. Біломістна І. І. Особливості формування теоретичних підходів до визначення фінансових ресурсів банку як економічної категорії / І. І. Біломістна // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 146–153.
10. Волохата К. О. Сутність і значення ресурсної бази банків / К. О. Волохата // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 147–154.
11. Дрогоруб І. В. Взаємозв'язок дефініцій «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку» / І. В. Дрогоруб // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2014. – Вип. 25. – С. 104–108.
12. Д'яконова І. І. Науково-методичні підходи до визначення об'єктного поля управління фінансами банку [Електронний ресурс] / І. І. Д'яконова // Ефективна економіка. – 2017. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5761>.
13. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – Київ : Знання, 2006. – 463 с.
14. Земсков К. Управління фінансовими ресурсами банку з метою підвищення рентабельності його діяльності / К. Земсков, О. Лиса // *Економіка та суспільство*. – 2024. – Вип. 68. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-74>.
15. Коваль С. Теоретичні аспекти фінансових ресурсів банку / С. Коваль // Світ фінансів. – 2011. – № 2. – С. 82–91.
16. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – Київ : Знання, 2008. – 564 с.
17. Лаврушин О. І. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / О. І. Лаврушин, С. Л. Коваль // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 110–115.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

18. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна ; за ред. А. М. Мороза. – Київ : КНЕУ, 2010. – 384 с.
19. Руцишин Н. М. Фінансові ресурси банку та особливості їх формування в сучасних умовах / Н. М. Руцишин // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2014. – № 30. – С. 263–279.

References

1. Campbell, C. D., Campbell, R. G., & Dolan, E. G. (1988). *Money, banking, and monetary policy*. Dryden Press.
2. Freixas, X., & Rochet, J.-C. (2023). *Microeconomics of banking*. The MIT Press.
3. Palfreman, D., & Ford, P. (1988). *Elements of banking*. Pitman.
4. Reed, E. W. (1976). *Commercial banking*. Prentice-Hall.
5. Rose, P. S. (2003). *Money and capital markets: Financial institutions and instruments in a global marketplace*. Irwin/McGraw-Hill.
6. Sinkey, J. F. (1992). *Commercial bank financial management in the financial-services industry* (4th ed.). Macmillan.
7. Alekseienco, M. D. (2002). *Kapital banku: pytannia teorii i praktyky [Bank capital: Issues of theory and practice]*. Kyiv National Economic University.
8. Andreikiv, T. Ya., Senyshch, P. M., & Syvuliak, M. M. (2016). Sut ta znachennia finansovykh resursiv banku v zabezpechenni yoho stabilnosti [The essence and significance of bank financial resources in ensuring its stability]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia – Entrepreneurship and Trade*, (20), 64–70. http://journals-lute.lviv.ua/journal/20_2017/14.pdf.
9. Bilomistna, I. I. (2013). Osoblyvosti formuvannia teoretychnykh pidkhodiv do vyznachennia finansovykh resursiv banku yak ekonomichnoi katehorii [Features of forming theoretical approaches to defining bank financial resources as an economic category]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, (1), 146–153.
10. Volokhata, K. O. (2011). Sutnist i znachennia resursnoi bazy bankiv [The essence and significance of the resource base of banks]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnogo banku Ukrainy – Bulletin of the Banking University of the National Bank of Ukraine*, (1), 147–154.
11. Drohorub, I. V. (2014). Vzaiemozviazok definitsii “finansovi resursy banku”, “resursy banku”, “resursna baza banku” [Interrelation of the definitions “bank financial resources”, “bank resources”, and “bank resource base”]. *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu “Ostrozka akademiia”. Seriia “Ekonomika” – Scientific Notes of the National University “Ostroh Academy”. Economics Series*, (25), 104–108.
12. Diakonova, I. I. (2017). Naukovo-metodychni pidkhody do vyznachennia obiektnoho polia upravlinnia finansamy banku [Scientific and methodological approaches to defining the object field of bank financial management]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, (9). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5761>.
13. Vasiurenko, O. V., & Volokhata, K. O. (2006). *Ekonomichnyi analiz diialnosti komertsiiynykh bankiv [Economic analysis of commercial banks' activity]*. Znannia.
14. Zemskov, K., & Lysa, O. (2024). Upravlinnia finansovymy resursamy banku z metoiu pidvyshchennia rentabelnosti yoho diialnosti [Management of bank financial resources to increase its profitability]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-74>.
15. Koval, S. (2011). Teoretychni aspekty finansovykh resursiv banku [Theoretical aspects of bank financial resources]. *Svit finansiv – World of Finance*, (2), 82–91.
16. Vovchak, O. D., Rushchyshyn, N. M., & Andreikiv, T. Ya. (2008). *Kredyt i bankivska sprava [Credit and banking]*. Znannia.
17. Lavrushyn, O. I., & Koval, S. L. (2011). Formuvannia finansovykh resursiv komertsiiynykh bankiv [Formation of financial resources of commercial banks]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (7), 110–115.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

18. Moroz, A. M. (Ed.), Savluk, M. I., & Pukhovkina, M. F. (2010). *Bankivski operatsii [Banking operations]*. Kyiv National Economic University.

19. Rushchyshyn, N. M. (2014). *Finansovi resursy banku ta osoblyvosti yikh formuvannia v suchasnykh umovakh [Bank financial resources and features of their formation in modern conditions]*. *Zbirnyk naukovykh prats DETUT. Seriya "Ekonomika i upravlinnia" [Collection of Scientific Works of DETUT. Economics and Management Series]*, (30), 263–279.

Отримано 05.10.2025

UDC 336.71

JEL Classification: G21; B52; D91

Vladyslav Zelenskyi

PhD student at the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: vzelenskiy@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5305-9482>

ECONOMIC ESSENCE AND CLASSIFICATION OF FINANCIAL RESOURCES OF BANKING INSTITUTIONS FROM THE PERSPECTIVE OF THE INSTITUTIONAL-BEHAVIOURAL APPROACH

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the approaches of domestic and foreign scholars to defining the economic essence of the category of 'bank financial resources.' The systematisation of scientific views has shown that most interpretations focus on resources as a combination of own, attracted and borrowed funds, which is reflected in the balance-static approach and does not fully take into account the current transformations of financial markets, behavioural characteristics of economic entities and the growing role of institutional factors.

A comparative analysis of the positions of Ukrainian and foreign scholars revealed differences in research emphases: the domestic scientific school mainly considers the financial resources of banks in the context of ensuring the stability and competitiveness of individual banking institutions, while foreign studies focus on their role in financial intermediation, liquidity and risk management, and in maintaining the systemic equilibrium of the financial system. It has been proven that a common feature of both approaches is the practice-oriented nature of the research, but they are also united by their disregard for the behavioural nature of deposits and the factor of public trust.

It is justified that in conditions of increased macroeconomic instability, military and political shocks, information asymmetry and digitalisation of financial services, it is the behaviour of households that determines the dynamics of the resource base of banks. In this regard, the author proposes a definition of banks' financial resources as a dynamic, institutionally and behaviourally sensitive system of own, attracted and borrowed funds formed in the process of transforming the savings of economic entities, which ensures financial stability, liquidity and the continuous performance of banks' core functions.

Based on this approach, a classification of banks' financial resources has been developed according to the type of economic behaviour of the entities that form them, which includes behavioural, institutionally fixed, rational and speculative types of resources. It is shown that each of these groups is characterised by a different level of stability, predictability, liquidity and sensitivity to risks, which is of fundamental importance for assessing the financial stability of banking institutions and developing an effective liability management policy.

It is concluded that the integration of banking theory provisions with behavioural economics and institutionalism tools allows for a deeper understanding of the mechanisms of forming banks' financial resources and considering trust not as a psychological characteristic, but as an economic institution on which the long-term stability of the banking system directly depends. The results obtained can be used in further scientific research, banking management practice, and in the formation of state policy in the field of financial stability.

Keywords: financial resources of banking institutions; financial stability of banks; households; deposit base; institutional-behavioural approach; trust; liquidity; economic behaviour; classification of financial resources.

Fig.: 1. Table: 2. References: 19.

Бібліографічний опис для цитування:

Зеленський В. С. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів банківських установ із позицій інституційно-біхевіористичного підходу. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 2(31). С. 434-444. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2\(31\)-434-444](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-2(31)-434-444).